

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Klimaatverandering tegengaan met belasting? een economische analyse

Visser, M.; Pinna, S.

Citation

Visser, M., & Pinna, S. (2021). Klimaatverandering tegengaan met belasting?: een economische analyse. *Bestuurskundige Berichten*, 36(1), 12-13. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3212639>

Version: Not Applicable (or Unknown)
License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3212639>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Klimaatverandering tegengaan met belasting?

Een economische analyse

Door: Marc Visser & Sebastiano Pinna

© All rights reserved by nagyistvan88

90 tot 97% van de wetenschappers zijn het met elkaar eens: klimaatverandering komt grotendeels door menselijk handelen. Wij zorgen voor toenemende CO₂-uitstoot met als gevolg globale opwarming. Met klimaatbeleid proberen overheden wereldwijd een CO₂-reductie te bewerkstelligen via een economische revolutie. Het publieke debat in Nederland wordt voornamelijk gedomineerd door individuele aanpassingen die men vooral afschrikt: zonnepanelen op je dak, warmtepomp op zolder en rijden in een fossielvrije auto. “Dat kan ik niet betalen!” is een breed gedeeld sentiment. Natuurlijk zijn dit belangrijke maatregelen voor nu én de toekomst, maar beseffende dat de industrie verantwoordelijk is voor een derde van de CO₂-uitstoot, is het tijd om de focus van het publieke debat gedeeltelijk te verleggen. In deze economische analyse bekijken we waarom en hoe we de industrie mee kunnen nemen naar een fossielvrije toekomst.

Vijf voor twaalf

Wetenschappers benadrukken dat er moet worden ingegrepen om onomkeerbare milieuschade te voorkomen, waarvan de gevolgen voornamelijk worden gevoeld in minder ontwikkelde Aziatische en Afrikaanse landen. In een rapport van Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) zijn vier scenario's gepresenteerd voor de mondiale opwarming. Die variëren van RCP 2.6, een zeer gunstig scenario, tot RCP 8.5. Die laatste wordt in de wetenschap gezien als een extreem en alarmistisch scenario met een opwarming van 4,5 graden Celsius. De huidige globale uitstoot komt het beste overeen met dit extreme scenario. Het moet duidelijk anders, om te voorkomen dat grote delen van de aarde onleefbaar worden.

Rol van het bedrijfsleven in de CO₂-uitstoot

In Nederland is de industrie verreweg de grootste oorzaak van CO₂-uitstoot: in 2019 verantwoordelijk voor 30%. Daarbij wordt de helft van de uitstoot door het bedrijfsleven veroorzaakt door maar tien bedrijven: energiecentrales, Tata Steel, Chemelot, Yara en Shell. In de rechtszaak van Milieudefensie tegen Shell, stelt Milieudefensie zelfs dat Shell meer uitstoot dan alle Nederlanders bij elkaar. De industrie aanpakken lijkt

dus dé plek om te beginnen. Met één relatief simpel overheidsinstrument kan de staat de markt dwingen om te innoveren: een CO₂-belasting. De vervuiler betaalt. Dat is immers het idee. Hoe ziet zo'n belasting eruit en wat is de impact daarvan?

Er zijn veel problemen die een CO₂-heffing kan oplossen. Vooralsnog zien we dat industriële processen veel goedkoper zijn bij het gebruik van fossiele brandstof: “Voor dezelfde hoeveelheid energie ben je drie keer zo duur uit als je kiest voor elektriciteit dan voor aardgas”. Veel productieprocessen worden dus niet geëlektrificeerd, omdat de kosten toenemen. Zolang de uitstoot van broeikasgassen niet wordt bekostigd, verandert er ook niks. De Nederlandsche bank stelt:

“Dit [CO₂-heffing] maakt de maatschappelijke kosten van CO₂-heffing zichtbaar, schonere productie wordt aantrekkelijker en investeringen in energiebesparing worden rendabeler.”

Om deze reden wordt per 2021 een CO₂-heffing ingevoerd op de bedrijven die momenteel ook worden belast door het Europese Emissiehandelssysteem (ETS): voornamelijk grote industriële bedrijven en afvalverbrandingsinstallaties, en dus niet op andere bedrijfssectoren. De CO₂-heffing loopt in tien jaar progressief op van €30 per ton CO₂ tot maximaal €150 per ton CO₂. De nationale heffing zal leiden tot een significante uitstootreductie: 14,3 megaton.⁷

De winsten in uitstootreductie hebben een stijging van productiekosten voor de industrie als keerzijde, die worden afgewenteld aan de consument door prijsstijgingen en kan daarmee schadelijk voor het BBP zijn. Volgens De Nederlandsche Bank varieert die stijging in productiekosten sterk tussen verschillende sectoren. In uitstootintensieve bedrijfstakken loopt de stijging op tot 4,5%, maar de stijging in productiekosten voor de gehele economie valt mee: niet meer dan 1%.

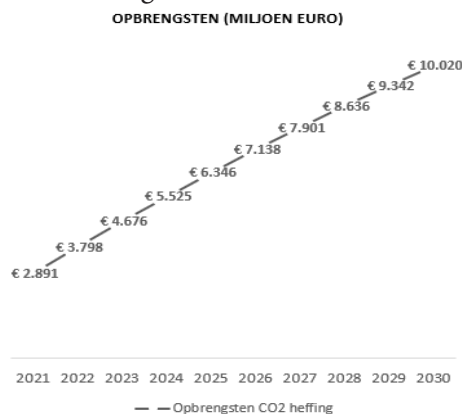
Wat doen we met de belastingopbrengsten?

De Nederlandse schatkist groeit door de invoering van de CO₂-heffing. De hoeveelheid belasting die geheven wordt is afhankelijk van de jaarlijkse reductiedoelstellingen die zijn vastgesteld in het Klimaatakkoord.⁶ Op basis van deze doelstellingen hebben wij een schatting

gemaakt van de belastingopbrengsten van een CO₂-heffing. De inkomstenlijn is progressief doordat de CO₂-heffing na invoering ieder jaar stijgt: tot 2030 kan dit volgens deze schatting oplopen tot 10 miljard (!) aan belastinginkomsten, zoals te zien in de grafiek. Dat gaat niet zonder kosten. Een extra belasting zorgt voor een daling in de investeringen en een daling van consumptie. Om te compenseren voor deze negatieve effecten moet de overheid de opbrengsten slim investeren.

Voor de bestemming van de opbrengsten heeft De Nederlandsche Bank vier mogelijke scenario's onderzocht: verbetering van het begrotingssaldo, verlaging van de inkomstenbelasting, verlaging van de winstbelasting, en een innovatiefonds voor vergroening. De Nederlandsche Bank heeft in de berekening van de scenario's een CO₂-heffing van €50 per ton gebruikt. In het eerste scenario gebruikt de overheid de inkomsten

voor de verbetering van het begrotingssaldo, maar leidt tot een 0,9% daling van het BBP door lager beschikbaar huishoudinkomen en minder investeringen. In het tweede scenario worden de opbrengsten gebruikt om meer beschikbaar inkomen voor de huishoudens te creëren: dit leidt tot een 0,5% BBP-stijging. Het derde scenario - een verlaging van de winstbelasting - leidt tot een stijging van van investeringen, maar een verslechtering van het besteedbaar inkomen en de consumptie. Deze optie ligt het dichtst bij het behouden van de status quo door de lasten van de CO₂-heffing te compenseren met de winstbelasting. Zoals eerder besproken worden uitstootintensieve sectoren harder geraakt door de CO₂-heffing: Tata Steel, de grootste Nederlandse staalproducent, zou €600 miljoen (!) moeten betalen, op een winst van €200 miljoen. Om te voorkomen dat er faillissementen ontstaan heeft De Nederlandsche Bank ook beleid geëxploreerd om geld 'terug te sluisen' naar de getroffen sectoren. Om dit te realiseren worden investeringsfondsen en subsidies geadviseerd, die steun aan specifieke sectoren bieden om te innoveren. Dit is nodig voor de industrie om technologie te ontwikkelen in het reduceren van hun CO₂-uitstoot.⁵

Vertrekken bedrijven niet uit Nederland als gevolg van die belasting?

Een valkuil is dat de CO₂-belasting de internationale concurrentiepositie van een land verzwakt. Evident. Het blijkt dat de invoering van een nationale CO₂-heffing leidt tot een relatieve toename van 1,2% van de productiekosten voor het hele Nederlandse bedrijfsleven ten opzichte van de internationale markt, in het geval dat andere landen niet ook die belasting invoeren. Dit is redelijk veel, maar een oplossing ligt voor het oprapen. Met het invoeren van een Europese CO₂-belasting kan deze verslechterende concurrentiepositie voor Nederland worden gehalveerd: 0,6%!⁵ Bovendien is het exportpakket van de landbouwsector, transportsector, delfstoffenwinning en productie van metaal in Nederland relatief schoon, waardoor een Europese CO₂-belasting de concurrentiepositie van deze Nederlandse sectoren zelfs verbeterd ten opzichte van andere EU-lidstaten.

Vanaf 2021 geldt dus de nationale CO₂-belasting in Nederland. Dit is een goede eerste stap om de uitstoot van CO₂ op lange termijn te verminderen, waarmee bovendien het klimaatdebat verschuift van de individuele burger - waarover men het gevoel heeft individueel weinig bij te kunnen dragen - naar de grote industrie. Het kan bovendien voor Nederland gunstig zijn om een Europese CO₂-belasting in het leven te roepen, mits de hardst getroffen sectoren worden gecompenseerd via een investeringsfonds. Dit zorgt onder andere voor een sterkere concurrentiepositie van Nederlandse boeren: de beruchte sector die het momenteel al erg zwaar heeft met andersoortige milieumaatregelen. Voor eenieder die twijfelt aan vergaande Europese samenwerking - voornamelijk politieke partijen die de boeren zogenaamd 'steunen' - moet zich dus nog eens goed achter de oren krabben.

Voetnoten:

1. Verheggen, B. (2020). Wat iedereen zou moeten weten over klimaatverandering. Promotheus: Amsterdam
2. Sheffran, J., & Battaglini, A. (2011). Climate and conflicts: the security risks of global warming. Springer-Verlag.
3. Schwalm, C., Glendon, S., & Duffy, P. (2020). RCP8.5 tracks cumulative CO₂ emissions. Los Angeles: University of California.
4. CBS. (2019). Welke sectoren stoten broeikasgassen uit? Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl>
5. Reijn, G. (2020, 20 november). In Veendam drogen ze zout straks met waterstof. de Volkskrant. Geraadpleegd van <https://www.volkskrant.nl>
6. De Nederlandsche Bank. (2018). De prijs van transitie: een analyse van de economische gevolgen van CO₂-belasting. Amsterdam: De Nederlandsche Bank.
7. Rijksoverheid. (z.d.). Invoering CO₂-heffing industrie vanaf 2021
8. Ministerie van Economische zaken en Klimaat. (2019). Klimaatpakket. Den Haag: Ministerie van Economische zaken en Klimaat
9. Lachmeijer, R. (2019). Een CO₂-belasting: zo kan het eruit gaan zien. Geraadpleegd van <https://www.duurzaamondernemen.nl>